

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT IN DE OPEN GROND
IN NEDERLAND OVER 1980 (oogst 1980/81)

Mededelingen no. 268

SIGN: L27-268
EX. NO: B
MLV:

September 1982

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw
Conradkade 175 - 2517 CL - Den Haag
Postbus 29703 - 2502 LS Den Haag
Telefoon 070 - 614161

Prijs f 11,--

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT IN DE OPENGROND IN NEDERLAND OVER 1980 (OOGST 1980/81)

Groenewegen, A.N.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1982

37 pag., 13 tab.

Deze publikatie geeft informatie ten aanzien van de bedrijfsresultaten, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 26.300,-, dat is 13% van de kosten (in 1979 -18% van de kosten).

De bedrijven met extensievere teelten hadden een ondernemersoverschot van -6%, die met intensievere teelten van 20% van de kosten; 22% van de bedrijven had een positief resultaat.

Het totaalinkomen bedroeg f 57.898,- per ondernemer. De gezinsbestedingen waren f 45.000,- (inclusief f 6.020,- aan persoonlijke belastingen en premies). De besparing bedroeg derhalve f 12.890,- per ondernemer. De ondernemers van de bedrijven met extensievere teelten bespaarden f 22.370,-; die met intensievere teelten f 3.360,-

Aan financieringsmiddelen kwam f 51.610,- per bedrijf ter beschikking, waarvan f 4.990,- door toename van vreemd vermogen. Hiervan werd f 21.920,- (bruto) geïnvesteerd in duurzame produktiemiddelen (in 1979 f 21.800,-).

De totale bezittingen bedroegen f 642.550,- per bedrijf, deze werden gemiddeld met 74% eigen vermogen gefinancierd.

In het rapport zijn de cijfers gegroepeerd naar: intensiteit van de teelten en financiële positie.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Groenteteelt in de opengrond/Nederland

INHOUD

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 De werkwijze	6
1.4 Wet Investerings Rekening	6
1.5 De groepering van de bedrijven	6
2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	7
2.1 Het grondgebruik	7
2.2 De arbeidsbezetting	7
2.3 De oppervlakte, de kwantitatieve en de geldopbrengsten alsmede de gemiddelde prijs per kg of per stuk van de belangrijkste gewassen	7
2.4 De bedrijfsresultaten	8
2.4.1 Per bedrijf	8
2.4.2 Per ha betaalde oppervlakte	8
2.5 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)	9
2.6 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	9
2.7 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	11
3. DE FINANCIERING	12
3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	12
3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen	12
3.3 De balans	13
3.3.1 Activa	13
3.3.2 Passiva	13
3.4 De afname van het eigen vermogen	13
3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980	14
3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	14
3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	14
3.8 Bedrijven met een relatief zeer gunstige, gunstige of matige financiële positie	14

BIJLAGEN

1. Grondgebruik over 1980	20
2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1980	21
3. Bedrijfsresultaten over 1980	22
4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (rentabiliteit)	23
5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1980	24
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	25

INHOUD (vervolg)

	Blz.
7. Spreiding van de besparing	26
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	27
9. Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktie- middelen en de liquiditeiten	28
10. Balans per 31 december 1980	29
11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1980 en de vermogensvergelijking	30
12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal- vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980	31
13. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	32
14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	32
15. Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1977 t/m 1980	33
16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1977 t/m 1980	34
17. Algemene toelichting op de gebruikte begrippen	35

1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

1.1 Doel

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven, jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

1.2 De steekproef

Het onderzoek van de groenteteelt in de open grond in Nederland is op een a-selecte steekproef gebaseerd. Met ingang van het boekjaar 1980 is de steekproef vernieuwd; de bedrijfskeuze vond plaats op basis van de gegevens van de Landbouwtelling 1978.

Het onderzoek omvat alleen bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 en meer sbe's (1976) 1);
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op groenteteelt in de open grond.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef opgenomen, te weten:

bedrijven met 70 - 110 sbe	2,5%
bedrijven met 110 - 250 sbe	5,0%
bedrijven met 250 e.m. sbe	9,9%

Hieruit blijkt dat de "grotere" bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleinere" bedrijven 2). Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1980 heeft betrekking op 60 bedrijven, zijnde gemiddeld 4,3% van een populatie bestaande uit 1408 bedrijven 3).

Doordat op veel bedrijven met groenteteelt in de open grond ook andere takken van bedrijf voorkomen (o.a. landbouw en/of veeteelt), wordt met deze steekproef slechts ca. 17% van de landelijke oppervlakte opengrondsgroente (incl. zaaiuien) gerepresenteerd.

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (standaardbedrijfs-eenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.
 - 2) Door rekening te houden met de verschillende mate waarin "grotere" en "kleinere" bedrijven tot de produktie bijdragen wordt de betrouwbaarheid van de informatie over de resultaten van de tuinbouw, die op basis van een beperkt aantal waarnemingen kan worden gegeven, verbeterd.
 - 3) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie: "Interne nota No. 254".

1.3 De werkwijze

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op respectievelijk leningen o/g van banken en ledenrekeningen van coöperaties. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten, opbrengsten, bezittingen en schulden noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd wordt verwezen naar bijlage 17.

1.4 Wet Investerings Rekening

Bij de vaststelling van de nieuwwaarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen (incl. plantopstanden) is rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie. Dit geldt ook voor de berekende aanwas, afschrijving en rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

Voor de vergelijkbaarheid met de jaren 1977, 1978 en 1980 (zie bijlagen 15 en 16) zijn de cijfers over 1979 zowel zonder als met aanspraak van WIR-premie opgenomen.

1.5 De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 60 bedrijven met overwegend groente-teelt in de open grond opgenomen. De bedrijven zijn - op basis van het aantal sbe per ha betaalde oppervlakte - onderscheiden naar de mate waarin respectievelijk "extensievere" en "intensievere" teelten voorkomen. De maatstaf hiervoor was: extensievere teelten minder dan 22 sbe per ha betaalde oppervlakte (29 bedrijven), intensievere teelten meer dan 22 sbe per ha betaalde oppervlakte (31 bedrijven).

In de tabellen 3.3 t/m 3.8 zijn de 60 bedrijven naar hun financiële positie onderscheiden, te weten:

- a. bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie, 22 bedrijven;
- b. bedrijven met een relatief gunstige financiële positie, 21 bedrijven;
- c. bedrijven met een relatief matige financiële positie, 17 bedrijven.

2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

2.1 Het grondgebruik

In bijlage 1 zijn de oppervlakten opgenomen van alle produkten die in 1980 zijn geteeld. Aangezien meerdere produkten per jaar op een zelfde oppervlakte kunnen worden geteeld, is bovendien de grootte van de daarvoor in gebruik zijnde oppervlakte grond vermeld.

De opengrondsgroentebedrijven in onderzoek hadden gemiddeld 651 are beteeld met groente, op deze oppervlakte kwam - door de meerdere teelten per jaar - 739 are met afzonderlijke groentegewassen voor.

2.2 De arbeidsbezetting

De arbeidsbezetting was gemiddeld 2,80 manjaar per bedrijf (bijlage 2). Het aandeel van de ondernemer en gezinsleden in deze gemiddelde bezetting was 2,08 manjaar, dat is 74% van de totale arbeidsbezetting. 1 manjaar arbeid is overeenkomstig de CAO bepaald op 1856 uur.

Op de extensieve bedrijven bedroeg de arbeidsbezetting 0,23 manjaar per ha beteelde oppervlakte, op de intensieve bedrijven was dat 0,41 manjaar.

2.3 De oppervlakte, de kwantitatieve en de geldopbrengsten alsmede de gemiddelde prijs per kilo of per stuk van de belangrijkste gewassen

Van 46 bedrijven konden de kwantitatieve en geldopbrengsten van de gewassen worden verzameld. (Zie tabel 2.1). De oppervlakte groente en vroege aardappelen op deze 46 bedrijven bedroeg gemiddeld 750 are. Onder de geldopbrengsten zijn ook die van groentegewassen onder glas begrepen.

De sluitkool, spruiten, bloemkool en aardbeien waren - wat hun geldopbrengsten betreft - voor 56% bepalend voor de totale opbrengsten van groentegewassen.

Tabel 2.1 De kwantitatieve en geldopbrengsten en de gemiddelde prijs per kilo of per stuk van de belangrijkste gewassen (gemiddelden van 46 bedr.)

		Kwantitatieve <u>Opbrengsten 1)</u>		Gem.prijs in ct. per kg of per stuk	
		opbr.per bedr.	in gld. in %		
Rode kool	(kg)	14.177	12.430	8	88
Witte kool	(kg)	48.072	21.283	13	44
Overige sluitkool	(kg)	7.186	3.157	2	44
Spruiten	(kg)	16.374	16.480	10	101
Bloemkool	(st)	16.648	20.175	13	121
Poot en/of zaaiuien	(kg)	6.109	2.734	2	45
Prei	(kg)	9.843	8.191	5	83
Augurken	(kg)	2.533	2.590	2	102
Peen	(kg)	12.050	3.715	2	31
Asperges	(kg)	737	3.702	2	503
Witlof	(kg)	1.647	3.073	2	187
Aardbeien	(kg)	6.450	15.745	10	244
Sla	(st)	25.018	6.596	4	26
Bonen	(kg)	3.704	5.830	4	157
Rabarber	(kg)	5.218	3.541	2	68
Vroege aardappelen	(kg)	3.980	1.164	1	29
Pootaardappelen	(kg)	14.312	5.327	3	37
Overige groente		P.M.	23.106	15	P.M.
		P.M.	158.839	100	P.M.

1) Excl. omzetbelasting.

2.4 De bedrijfsresultaten

2.4.1 Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten; in tabel 2.2 zijn de bedrijfsresultaten samengevat.

De bedrijven hadden in 1980 een negatief resultaat van f 26.300,- gemiddeld per bedrijf, dat is 13% van de kosten. Voor bedrijven met meer extensievere teelten (minder dan 22 sbe gemiddeld per ha) werd een gemiddeld negatief ondernemersoverschot berekend van f 11.500,- en voor de bedrijven met intensievere teelten (meer dan 22 sbe gemiddeld per ha) een tekort van f 40.690,- dat is respectievelijk -6% en -20% van de kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 30.160,- (in 1979 f 21.260,-). Voor bedrijven met extensievere teelten was de arbeidsopbrengst per ondernemer f 41.590,- en voor bedrijven met intensievere teelten f 18.660,-.

Bij de berekening van o.a. de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het bijvoorbeeld voorkomen dat extreme uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) van ondernemers gegeven.

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Opbrengsten	171.700	182.290	161.410
Kosten	198.000	193.790	202.100
Ondernemersoverschot	-26.300	-11.500	-40.690
Idem in % van de kosten	- 13	- 6	- 20
Arbeitsopbrengst van de ondernemer:			
per ondernemer	30.160	41.590	18.660
mediaan	32.830	41.810	18.190

2.4.2 Per ha betaalde oppervlakte

In tabel 2.3 zijn de bedrijfsresultaten per ha betaalde oppervlakte opgenomen.

De grote verschillen tussen bedrijven met intensievere en extensievere teelten komen vooral duidelijk tot uitdrukking bij de arbeidsbezetting, en bij de kosten en opbrengsten.

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten: 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.3 De bedrijfsresultaten over 1980 per ha betaalde oppervlakte

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe per ha	meer dan 22 sbe per ha
Aantal bedrijven	60	29	31
Betaalde oppervlakte (are)	912	1068	761
Arbeidsbezetting (manjaren)	0,31	0,23	0,41
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1980	57.000	54.000	62.000
Opbrengsten:			
tuinbouwprodukten	16.890	15.310	19.040
landbouw en veeteelt	780	820	740
overige opbrengsten	1.160	940	1.430
Totale opbrengsten	18.830	17.070	21.210
Kosten:			
afschrijvingen	2.530	2.020	3.220
rente	2.270	2.050	2.560
huur en pacht	530	610	440
arbeid	9.900	8.040	12.430
afleveringskosten	1.390	1.180	1.690
materialen	2.330	1.870	2.950
overige kosten	2.760	2.380	3.270
Totale kosten	21.710	18.150	26.560
Ondernemersoverschot	-2.880	-1.080	-5.350

2.5 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)

De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is opgenomen in bijlage 4.

Van de deelnemende bedrijven had 22% een positief ondernemersoverschot. Deze 22% winstgevende bedrijven vertegenwoordigden 26% van de produktiewaarde.

De spreiding van de rentabiliteit is groot: het meest verliesgevende bedrijf had een tekort van 54%, het meest winstgevende bedrijf een ondernemersoverschot van 42% van de kosten.

Uit tabel 2.4 blijkt dat de groep bedrijven met intensievere teelten (51% van de bedrijven) 48% van de totale produktiewaarde voor haar rekening nam. Van de bedrijven met meer extensieve teelten had 30%, en van die met meer intensieve teelten had 14% een winstgevende exploitatie.

2.6 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van de arbeidsopbrengst, het inkomen, de gezinsbesteding en besparing gemiddeld per ondernemer, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 30.160,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld f 37.560,-.

Tabel 2.4 Het aandeel van de winstgevende bedrijven in de totale produktiewaarde

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	minder dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Aantal bedrijven in procenten	100	49	51
Produktiewaarde in procenten	100	52	48
Percentage winstgevende bedr.	22	30	14
Percentage produktiewaarde van de winstgevende bedrijven	26	35	17

N.B. In deze tabel is voor iedere groep aangegeven welk deel van de totale produktiewaarde van de groep wordt geleverd door de winstgevende bedrijven.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 46.790,- becijferd.

Het inkomen buiten het bedrijf - gemiddeld f 11.100,- per ondernemer - is in bijlage 5 gespecificeerd opgenomen. Hieruit blijkt dat de huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de boekwaarde van de woning, een belangrijk bestanddeel is van het inkomen buiten het bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 57.890,- per ondernemer. Voor de extensievere bedrijven bedroeg het totaalinkomen f 67.210,- gemiddeld per ondernemer en voor de intensievere bedrijven f 48.510,-.

Tabel 2.5 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing (gemiddeld per ondernemer)

Takken van tuinbouw in Nederland	Aantal bedrij- ven	Aantal onderne- mers per bedrijf	Totaal inko- men	Gezins- beste- ding	Bespa- ring
Groenteteelt onder glas	105	1,26	81.620	57.970	23.650
Snijbloementeel onder glas	101	1,31	42.890	56.700	-13.810
Potplantenteelt onder glas	56	1,33	68.770	64.900	3.870
Boomkwekerij 1)	58	1,15	62.800	56.620	6.180
Groenteteelt open grond	60	1,31	57.890	45.000	12.890

1) Voor de boomkwekerij is het boekjaar vastgesteld van 1 mei 1980 tot 1 mei 1981.

De gezinsbesteding lag gemiddeld op een niveau van f 45.000,- per ondernemer. Voornoemde f 45.000,- kan worden gesplitst in premie volksverzekeringen f 4.320,-, premies vrijwillige verzekeringen f 4.200,-, persoonlijke belastingen f 1.700,- 1) betaald loon gezinsleden f 480,- en de overige gezinsbestedingen f 34.300,-. De besparing bedroeg derhalve f 12.890,- gemiddeld per ondernemer.

1) Hieronder zijn opgenomen de betaalde minus ontvangen persoonlijke belastingen in 1980, er is geen rekening gehouden met de nog te betalen belastingen per 31 december 1980.

Ter vergelijking zijn in tabel 2.5 de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing over 1980 van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen. Hieruit blijkt dat de ondernemers van de bedrijven met groenteteelt onder glas, potplantenteelt, boomkwekerij en met groenteteelt in de open grond gemiddeld hebben bespaard; dit in tegenstelling tot de snijbloemenbedrijven waarvoor gemiddeld een ontsparing werd berekend.

2.7 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

Uit bijlage 6 blijkt dat 79% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; van 70% van de ondernemers was de arbeidsopbrengst meer dan f 15.000,-, van 27% meer dan f 45.000,-. Bij de ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (21%) was het bedrijfsverlies groter dan het gecalculerde loon van de ondernemer.

Het totaalinkomen bedroeg gemiddeld f 57.890,-. 78% van de ondernemers had een totaalinkomen hoger dan f 30.000,-, 69% hoger dan f 45.000,- en 49% hoger dan f 60.000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 64% van de ondernemers heeft gespaard. 51% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,- en 25% groter dan f 30.000,-.

3. DE FINANCIERING

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn gemiddeld per bedrijf opgenomen in bijlage 8. Aangezien er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,31 ondernemers per bedrijf) kunnen de gemiddelde cijfers per ondernemer van bijlage 5 niet vergeleken worden met die van bijlage 8.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg f 23.580,- en kwam als volgt tot stand:

Besparingen	f 16.820,-
Investeringssubsidies woningen	" 260,-
Meer ontvangen dan berekende WIR	" 230,-
Erfenissen en/of schenkingen	" 3.590,-
Uitkering levensverzekering	" 260,-
Boekwinst of -verlies bij desinvesteringen van produktiemiddelen	" 2.230,-
Koersverschillen effecten	" 190,-
	<u>f 23.580,-</u>

De mutaties in het eigen vermogen te zamen met de afschrijvingen op de duurzame slijtende produktiemiddelen en plantopstanden, ad f 23.040,- leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 46.620,-.

Het vreemd vermogen nam toe met f 4.990,-; zodat totaal f 51.610,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

Uit bijlage 9 blijkt de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen.

In 1980 is in duurzame produktiemiddelen f 21.920,- bruto geïnvesteerd. De bruto-investeringen zijn - zoals eerder omschreven - verminderd met de aanspraak op WIR-premie.

De gemiddelde bruto-investeringen waren op bedrijven met extensievere teelten f 21.140,- per bedrijf. Zij bedroegen voor de bedrijven met intensievere teelten f 22.680,-.

De spreiding in de bruto-investeringen was groot: 11% van de bedrijven investeerde niet, 52% investeerde van f 1,- tot f 20.000,-, 22% van f 20.000,- tot f 40.000,- en 15% voor meer dan f 40.000,- (tabel 3.1).

De bedrijven met meer dan f 40.000,- bruto-investeringen (15%) namen 61% van de totale investeringen van alle in het onderzoek betrokken bedrijven voor hun rekening.

Tabel 3.1 Spreiding van de bruto- en netto-investeringen in duurzame produktiemiddelen (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

Investeringsklasse	Bruto-investering %	Netto-investering 1) %
Niet geïnvesteerd 2)	11	71
f 1,- - f 10.000,-	39	10
f 10.000,- - f 20.000,-	13	7
f 20.000,- - f 30.000,-	17	3
f 30.000,- - f 40.000,-	5	6
f 40.000,- - f 50.000,-	3	-
f 50.000,- en meer	12	3
	<u>100</u>	<u>100</u>

1) Als netto-investering is beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving.

2) Nul of negatief.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 2.700,-, dit bedrag had grotendeels betrekking op een netto-investering in woonhuizen.

De toename van de bezittingen - het totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in liquiditeiten en overige produktiemiddelen (f 51.610,-) minus de afschrijving (f 23.040,-) bedroeg f 28.570,-.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de opengrondsgroentebedrijven werden per 31 december 1980 becijferd op f 642.550,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 340.320,- (53%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 8.090,- (1%) op overige produktiemiddelen en f 184.590,- (29%) op overige bezittingen (waaronder de woningen voor f 177.050,-). De resterende f 109.550,- (17%) had betrekking op de liquiditeiten.

3.3.2 Passiva

Het vreemd vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg per 31 december 1980 f 165.090,-; dat is 26% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 75% door de Rabobank verstrekt.

In tabel 3.2 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen) van opengrondsgroentebedrijven vergeleken met die van andere takken van tuinbouw.

Tabel 3.2 Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen) per 31 december 1980

Takken van tuinbouw in Nederland	Totale vermogen	Vreemd vermogen in % van het totale vermogen
Groenteteelt onder glas	934.580	41
Snijbloementeelte onder glas	1.151.200	53
Potplantenteelt onder glas	1.104.890	47
Boomkwekerij	657.150	45
Groenteteelt open grond	642.550	26
Bloembollenteelt in Nederland x)	1.254.850	33
Fruitteelt in Nederland	865.470	23

x) Cijfers 31-12-1979.

3.4 De afname van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf daalde het eigen vermogen van f 494.490,- per 31 december 1979 tot f 477.460,- per 31 december 1980 als gevolg van:

a. correcties op de balans per 31 december 1979	- f	940,-
b. toetreding firmanten	+ "	160,-
c. herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie	- "	1.640,-
d. herwaardering a.g.v. prijswijziging	- "	38.190,-
e. besparing	+ f	16.820,-
f. overige mutaties eigen vermogen 1)	+ "	6.760,-
		<u>+ " 23.580,-</u>
		<u>- f 17.030,-</u>

De herwaardering a.g.v. prijswijziging per 1-1-1980 is ontstaan op:

- grond	- f	65.190,-
- duurzame slijtende produktiemiddelen	+ "	6.620,-
- woningen	+ "	20.380,-
		<u>- f 38.190,-</u>

1) Specificatie in bijlage 8.

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1979	75,5%
1 januari 1980	73,9% (na correctie en herwaardering)
31 december 1980	74,3%

De solvabiliteit per 31 december 1980 was 1,2% lager t.o.v. 31 december 1979. Deze 1,2% is de som van:

a. herwaardering a.g.v. prijsstijging en correcties	- 1,5%
b. herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie	- 0,1%
c. toename eigen vermogen	+ 1,0%
d. toename vreemd vermogen	- 0,6%
	<u>- 1,2%</u>

Voor de onderscheiden groepen van bedrijven zijn de mutaties in het eigen vermogen in bijlage 11 gespecificeerd.

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980

De spreiding van de solvabiliteit is opgenomen in bijlage 12. Voor het gemiddelde bedrijf met opengrondsgroente bedroeg de solvabiliteit 74% per 31 december 1980. Van de bedrijven had 66% een hogere solvabiliteit dan 70% en 32% van de bedrijven hoger dan 90%.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde bedrijf was dit saldo f 106.430,-, dat is 54% van de kosten (in 1979 53%). Voor de bedrijven met extensieve teelten was dit saldo f 145.780,-, voor die met intensieve teelten f 68.160,- per bedrijf, dat is respectievelijk 75% en 34% van de kosten.

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. De spreiding van dit kengetal varieert van -10% tot 238%. Van de bedrijven had 62% een hoger saldo dan 30% van de jaarkosten en 28% van de bedrijven hoger dan 70% van de jaarkosten. Het percentage bedrijven met een saldo van meer dan 70% van de jaarkosten bedroeg voor de bedrijven met extensievere en intensievere teelten respectievelijk 43 en 15.

3.8 Bedrijven met een relatief zeer gunstige, gunstige of matige financiële positie

Ter onderscheiding van de bedrijven naar hun financiële positie zijn de 60 bedrijven op basis van twee kengetallen ingedeeld, te weten: de solvabiliteit per 31 december 1980 en de besparing in procenten van de kosten. Op grond van deze kengetallen zijn arbitrair enkele scheidingslijnen getrokken, zodat 3 groepen bedrijven met ongeveer evenveel bedrijven konden worden onderscheiden.

Tabel 3.3 Aantal bedrijven resp. per klasse van solvabiliteit en besparing in procenten van de kosten

Solvabiliteit per 31 december 1980	Besparing in procenten van de kosten					
	negatief			positief		
	21 e.m.	20 -10	10 - 0	0 - 10	10 - 20	20 e.m.
Negatief	1	-	-	-	-	-
0 - 10	-	-	-	-	-	-
10 - 20	-	1	-	-	-	-
20 - 30	-	-	-	-	-	-
30 - 40	-	-	2	-	1	1
40 - 50	1	1	-	-	1	2
50 - 60	-	1	2	-	2	-
60 - 70	1	1	1	3	2	1
70 - 80	-	-	-	1	-	7
80 - 90	-	1	3	1	3	2
90 - 100	2	1	3	2	1	8

Dit heeft tot de volgende onderscheidingen geleid:

- bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie, 22 bedrijven (37%);
- bedrijven met een relatief gunstige financiële positie, 21 bedrijven (37%);
- bedrijven met een relatief matige financiële positie, 17 bedrijven (26%).

In tabel 3.4 zijn de gemiddelde balansen van de drie onderscheiden groepen van bedrijven weergegeven. De verschillen tussen de groepen zijn groot. Dit komt o.a. tot uitdrukking in de omvang van de liquide middelen alsook in de mate waarin de bedrijven met vreemd vermogen zijn gefinancierd.

De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hebben gemiddeld per bedrijf een besparing van f 51.910,-, op de bedrijven met een "matige" financiële positie werd een ontsparing berekend van f 33.390,- (zie tabel 3.5).

De verschillen in de besparing zijn vooral een gevolg van de sterk uiteenlopende gemiddelde inkomens. Het verschil in inkomen is vooral ontstaan door een groot verschil in rentabiliteit van de 3 onderscheiden groepen van bedrijven.

De bruto-investeringen in duurzame produktiemiddelen en de investeringen en beleggingen buiten bedrijf (in hoofdzaak woningen) bedroegen voor de bedrijven met een "zeer gunstige" positie f 17.510,-, voor de bedrijven met een "matige" positie f 35.920,-. Door eerstgenoemde bedrijven konden de investeringen en de beleggingen buiten het bedrijf met eigen middelen worden gefinancierd.

Op de bedrijven met een "matige" financiële positie kwamen gemiddeld in 1980 - als gevolg van de bijzonder lage rentabiliteit (-32% van de kosten) - nauwelijks eigen financieringsmiddelen ter beschikking (f 520,-). Het vreemde vermogen op lange termijn nam toe met f 33.530,-, de liquiditeiten namen af met f 4.940,-. Voornoemde ontwikkelingen komen ook tot uitdrukking in de solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen), die voor de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie gemiddeld toenam met 3 punten en voor de bedrijven met een "matige" financiële positie verminderde met 5 punten.

Uit tabel 3.6 blijkt dat de liquiditeit op korte termijn tussen de drie onderscheiden groepen van bedrijven sterk uiteenliep.

De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hadden gemiddeld f 177.600,- meer aan liquiditeiten, voorraden e.d. dan vreemd vermogen op korte termijn; voor bedrijven met een "matige" financiële positie was dit saldo f 47.480,-, dat is respectievelijk 100% en 20% van de kosten.

Van 92% van de bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie en van 11% van die met een relatief matige financiële positie was het positieve saldo van liquiditeiten en voorraden e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn, groter dan 50% van de jaarkosten (zie tabel 3.7).

Tabel 3.4 Balans per 31 december 1980 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie			
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig	
Aantal bedrijven	22	21	17	
Aantal bedrijven in %	37	37	26	
Leeftijd ondernemer	40	42	40	
<hr/>				
Aantal sbe gemiddeld per bedrijf	161	197	235	
Activa	x 1000 gld.	%	x 1000 gld.	%
Grond (in exploitatie)	194,8	28	192,8	31
Duurzame slijtende produktiemiddelen	140,7	21	159,8	26
Overige produktiemiddelen	6,8	1	8,8	2
Liquiditeiten	177,8	26	80,7	13
Deelnemingen en beleggingen	166,7	24	175,4	28
Totaal	686,8	100	617,5	100
Passiva				
Vreemd vermogen op lange termijn	91,7	13	175,1	29
Vreemd vermogen op korte termijn	7,0	1	13,7	2
Totaal vreemd vermogen	98,7	14	188,8	31
Eigen vermogen	588,1	86	428,7	69
Totaal	686,8	100	617,5	100
Procentuele verdeling van de bedrijven	%	%	%	%
Bedrijven met minder dan 22 sbe per ha	68		48	25
Bedrijven met meer dan 22 sbe per ha	32		52	75
Totaal	100		100	100

Tabel 3.5 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie			
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig	
Aantal bedrijven	22	21	17	
Beschikbaar gekomen:	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.	%
Totaalinkomen	105,0	76,3	186	31,7
Af: gezinsbesteding	53,1	59,9	146	65,1
Besparing	51,9	16,4	40	- 33,4
Overige mutaties in het eigen vermogen	9,3	3,5	8	7,8
Totaal mutaties eigen vermogen	61,2	19,9	48	- 25,6
Afschrijvingen	20,7	23,2	57	26,1
Totaal eigen financieringsmiddelen	81,9	43,1	105	0,5
Mutaties vreemd vermogen op lange termijn	- 3,1	- 4,0	- 10	33,5
Mutaties vreemd vermogen op korte termijn	- 2,6	2,0	5	- 2,9
Totaal financieringsmiddelen	76,2	41,1	100	31,1
Totaal bruto-investeringen	11,4	22,3	54	36,6
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf	6,1	1,6	4	- 0,7
Mutaties in overige produktiemiddelen	0,5	2,6	6	0,1
Mutaties in liquiditeiten	58,2	14,6	36	- 4,9
Totaal van investeringen en beleggingen	76,2	41,1	100	31,1

Tabel 3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1980 (gem.per bedr.)

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig
Aantal bedrijven	22	21	17
A. Liquiditeiten en voorraden e.d.	184.600	89.460	61.190
B. Vreemd verm. op korte termijn	7.000	13.700	13.710
Saldo (A - B)	177.600	75.760	47.480
Idem in % van de kosten	100	39	20

Tabel 3.7 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig
Aantal bedrijven	22	21	17
	%	%	%
Negatief	-	-	11
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	-	8	23
10 - 30% " " "	-	41	41
30 - 50% " " "	8	27	14
50 - 70% " " "	40	8	-
meer dan 70% van de jaarkosten	52	16	11
Totaal	100	100	100

In tabel 3.8 zijn van de drie onderscheiden groepen van bedrijven de belangrijkste kengetallen opgenomen over 1980.

- De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie waren gemiddeld (op basis van sbe) 31% kleiner dan de bedrijven met een "matige" financiële positie.
- De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hadden in 1980 een ondernemersoverschot van -0%, die met een "matige" financiële positie van -32% van de kosten.
- Op bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie nam het eigen vermogen toe met een bedrag gelijk aan 35% van de kosten; op de bedrijven met een "matige" financiële positie nam het eigen vermogen af met 9%.

De mutatie van het vreemde vermogen in % van de kosten was op de eerstgenoemde bedrijven -2; op de laatstgenoemde bedrijven was er een toename van 8%.

- De liquiditeit op korte termijn was per ultimo 1980 voor de bedrijven met een "zeer gunstige" en die met een "matige" financiële positie respectievelijk 103% en 23%.
- Op de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie steeg de solvabiliteit van 83% per 1 januari 1980 tot 86% per 31 december 1980. Op de bedrijven met een "matige" financiële positie daalde dit kengetal van 68% per 1 januari 1980 tot 63% per 31 december 1980.
- De besparing in 1980 van de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie bedroeg gemiddeld f 39.980,- per ondernemer; op bedrijven met een "matige" financiële positie was er een ontsparing van f 23.500,- per ondernemer.

Tabel 3.8 Diverse kengetallen over 1980

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig 1980	relatief gunstig 1980	relatief matig 1980
Aantal bedrijven	22	21	17
Aantal bedrijven in %	37	37	26
Aantal sbe	161	197	235
Opp. groenteteelt opengr. in are	694	738	748
Opp. landbouw in are	175	195	95
Ondern.overschot in % v.d.kosten	- 0	-10	-32
Idem 1)	- 0	-13	-32
Perc. winstgevende bedrijven	36	22	0
Besparing in % van de kosten 1)	30	8	-15
Toeneming van het eigen vermogen in % van de kosten 1)	35	10	- 9
Toeneming van het vreemd vermogen in % van de kosten 1)	- 2	- 4	8
Bruto-invest. in % van de kosten 1)	6	9	14
Netto-invest. in % van de kosten 1)	- 5	- 2	3
Liq. en vlott. midd. minus schulden op korte termijn in % v.d.kosten 1)	103	38	23
Boekw.v.d.slijtende duurz.prod.midd. in % v.d.nieuww. per 1 januari 1980	34	52	40
Idem per 31 december 1980	31	49	40
Eigen verm. in % v.h. totaalverm. per 1 januari 1980	83	68	68
Eigen verm. in % v.h. totaalverm. per 31 december 1980	86	69	63
Idem 1)	87	73	63
	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Totaalinkomen per ondernemer	80,9	62,0	22,3
Af: premie volksverzekering	5,0	4,0	3,8
premie vrijw. verzekeringen	4,0	4,4	4,2
persoonlijke belastingen	1,9	1,9	1,2
loon gezinsleden	0,8	0,5	-
overige gezinsbestedingen	29,2	37,9	36,6
Totaal van gezinsbestedingen	40,9	48,7	45,8
Besparing per ondernemer	40,0	13,3	-23,5
Besparing in % v.h.totaalinkomen	49	21	- 105
Aantal ondern. gemidd. per bedr.	1,30	1,23	1,42

1) Ongewogen gemiddelden.

Bijlage 1. Grondgebruik over 1980 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Aantal bedrijven in %	100	49	51
Aantal sbe	193	174	212
I Opengrondstuinbouw:	are	are	are
sluitkool	125	195	57
spruiten	102	96	108
bloemkool	95	81	108
poot en/of zaaiuien	35	62	10
prei	49	17	80
augurken	15	12	17
peen	31	27	35
asperges	29	33	25
witlofpennen	26	32	20
aardbeien	39	12	65
sla	38	23	52
spinazie	55	97	14
andijvie	8	14	2
bonen	35	11	57
overige groente	57	59	58
Totaal groente open grond	739	651	771
Vroege aardapp. en pootaardappelen		73	100
Fruit		2	2
Bloembollen		12	11
Overige tuinbouwgewassen		8	-
Totaal opengrondstuinbouw		746	802
II Tuinbouw onder glas:			
staand glas		4	2
plat glas		1	1
III Braakland		11	18
Totaal tuinbouw		762	823
IV Akkerbouw en grasland		161	263
V Verhuurd aan derden		56	88
VI Erf, blijvende paden, enz.		52	53
Totale kadastrale oppervlakte		1031	1227
waervan eigendom		502	509

Bijlage 2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1980 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Aantal ondernemers per bedrijf	1,31	1,33	1,28

Gemidd. leeftijd van de ondernemer	40	39	42

Arbeidsbezetting in manjaren:			
arbeid van de ondernemer(s)	1,68	1,70	1,65
arbeid van de echtgenotes	0,32	0,24	0,40
arbeid van de overige gezinsleden	0,08	0,07	0,09
arbeid van vast personeel	0,10	0,10	0,11
arbeid van los personeel	0,62	0,36	0,86
Totaal arbeidsbezetting	2,80	2,47	3,11
Arbeid van de ondernemer, echtgenotes en de overige gezinsleden in procenten van de totale arbeidsbezetting			
	74	81	69

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1980 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Omzet in %	100	52	48
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1980	522.000	572.000	474.000
Kosten:			
Afschrijving duurz.prod.middelen	16.550	17.670	15.470
Afschrijving vaste plantopstand	6.490	3.870	9.030
Huur en pacht	4.860	6.500	3.270
Rente	20.660	21.890	19.470
Onderhoud	3.200	3.180	3.220
Energiekosten	3.620	4.220	3.030
Meststoffen	5.840	6.770	4.930
Zaad-, plant- en pootgoed	9.570	8.270	10.840
Bestrijdingsmiddelen	4.590	4.240	4.930
Overige materialen	1.240	700	1.770
Werk door derden	5.180	6.760	3.650
Afleveringskosten	12.730	12.560	12.890
Autokosten	2.590	2.530	2.640
Arbeid ondernemers	65.650	66.700	64.640
Arbeid echtgenotes	9.770	7.170	12.290
Arbeid overige gezinsleden	2.290	2.210	2.360
Arbeid personeel	12.660	9.830	15.410
Overige kosten	10.570	8.730	12.370
Totaal	198.060	193.800	202.210
minus subsidie loon	60	-	110
minus subsidie mestbanken	-	10	-
Totale kosten	198.000	193.790	202.100
Opbrengsten:			
Groenten, fruit en vroege aardapp.	148.690	158.900	138.760
Overige tuinbouwprodukten	5.360	4.560	6.150
Landbouw en veeteelt	7.150	8.710	5.650
Aanwas vaste plantopstand	4.570	2.500	6.580
Overige opbrengsten	5.930	7.620	4.270
Totaal	171.700	182.290	161.410
Ondernemersoverschot	-26.300	-11.500	-40.690
Ondernemersoverschot:			
in % van de kosten	- 13	- 6	- 20
in % van het geïnvesteed vermogen	- 5	- 2	- 9
Arbeidsopbrengst per manjaar	22.910	30.100	17.360

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse, in procenten)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
50 en meer	3	-	7
50 - 40	10	3	17
40 - 30	8	13	4
30 - 20	11	7	14
20 - 10	25	17	32
10 - 0	21	30	12
Totaal verliesgevend	78	70	86
Positief			
0 - 10	11	11	11
10 en meer	11	19	3
Totaal winstgevend	22	30	14
	100	100	100
Ondernemersoverschot in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)	-13	-6	-20
Standaardfout	2,8	4,0	3,4

Bijlage 5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1980 (gemidd. per ondern.)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Aantal ondernemers	84	44	40
<hr/>			
Ondernemersoverschot	-20.150	- 8.670	-31.700
Handenarbeid ondernemer	50.310	50.260	50.360
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	30.160	41.590	18.660
Berekende rente	15.830	16.500	15.170
Betaalde minus ontvangen rente	9.380	9.710	9.060
Saldo	6.450	6.790	6.110
Rente subsidie	950	560	1.340
Ondernemersinkomen	37.560	48.940	26.110
Handenarbeid echtgenotes	7.480	5.400	9.580
Handenarbeid overige gezinsleden	1.750	1.670	1.840
Gezinsinkomen uit bedrijf	46.790	56.010	37.530
Inkomen buiten bedrijf	11.100	11.200	10.980
Totaalinkomen	57.890	67.210	48.510
Premie volksverzekeringen	4.320	4.070	4.560
Premies vrijwillige verzekeringen	4.200	3.810	4.580
Persoonlijke belastingen	1.700	1.680	1.730
Loon gezinsleden	480	410	560
Overige gezinsbestedingen	34.300	34.870	33.720
Totaal van gezinsbestedingen	45.000	44.840	45.150
Besparing	12.890	22.370	3.360
<hr/>			
Specificatie inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	7.710	7.950	7.470
Huren buiten bedrijf	150	170	120
Rente buiten bedrijf	2.520	3.800	1.230
Uitkeringen volksverzekeringen	2.540	2.870	2.210
Overige baten	3.100	1.800	4.400
Totaal positief	16.020	16.590	15.430
<hr/>			
Negatief			
Afschrijving woning(en)	2.590	2.690	2.500
Onderhoud, verzekering en grondbelasting woning(en)	1.130	1.350	900
Rente privé-leningen	1.180	1.330	1.030
Overige lasten	20	20	20
Totaal negatief	4.920	5.390	4.450
Inkomen buiten bedrijf	11.100	11.200	10.980

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Aantal ondernemers	84	44	40
<hr/>			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%	%	%
- f 30.000,- en meer	4	2	6
- f 30.000,- - f 15.000,-	1	2	-
- f 15.000,- - f 0,-	16	3	28
f 0,- - f 15.000,-	9	9	10
f 15.000,- - f 30.000,-	17	12	23
f 30.000,- - f 45.000,-	26	35	16
f 45.000,- - f 60.000,-	12	15	9
f 60.000,- - f 90.000,-	11	15	6
f 90.000,- en meer	4	7	2
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	100	100	100
<hr/>			
Ondernemersinkomen van de ondernemer			
- f 30.000,- en meer	2	2	2
- f 30.000,- - f 15.000,-	3	2	4
- f 15.000,- - f 0,-	3	2	4
f 0,- - f 15.000,-	13	-	27
f 15.000,- - f 30.000,-	17	15	20
f 30.000,- - f 45.000,-	24	26	20
f 45.000,- - f 60.000,-	14	19	10
f 60.000,- - f 90.000,-	18	25	11
f 90.000,- en meer	6	9	2
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	100	100	100
<hr/>			
Totaalinkomen van de ondernemer			
- f 30.000,- en meer	2	2	2
- f 30.000,- - f 15.000,-	-	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	1	-	2
f 0,- - f 15.000,-	4	2	7
f 15.000,- - f 30.000,-	15	-	29
f 30.000,- - f 45.000,-	9	15	3
f 45.000,- - f 60.000,-	20	18	22
f 60.000,- - f 90.000,-	39	54	23
f 90.000,- en meer	10	9	12
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Aantal ondernemers	84	44	40
<hr/>			
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 30.000,- en meer	6	4	7
f 30.000,- - f 15.000,-	13	1	26
f 15.000,- - f 0,-	17	11	23
Totaal negatief	36	16	56
<hr/>			
Positief			
f 0,- - f 15.000,-	13	15	10
f 15.000,- - f 30.000,-	26	37	15
f 30.000,- en meer	25	32	19
Totaal positief	64	84	44
	100	100	100

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Gezinsinkomen uit bedrijf	61.070	74.330	48.170
Inkomen buiten bedrijf	14.470	14.870	14.100
Totaalinkomen	75.540	89.200	62.270
Af: gezinsbesteding	58.720	59.510	57.960
Besparing	16.820	29.690	4.310
Bij: investeringssubsidie van woningen	260	80	420
meer ontvangen dan berek.WIR-premie	230	1.700	-1.200
Erfenissen en/of schenkingen	3.590	4.750	2.460
koersverschil effecten	190	340	50
uitkering levensverzekering	260	470	60
boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	2.230	2.170	2.280
Totaal overige mutaties	6.760	9.510	4.070
Totaal mutaties eigen vermogen	23.580	39.200	8.380
Afschrijving duurz.prod.middelen	16.550	17.670	15.470
Afschrijving vaste plantopstand	6.490	3.870	9.030
Totaal afschrijvingen	23.040	21.540	24.500
Totaal eigen financieringsmiddelen	46.620	60.740	32.880
Mutaties vreemd vermogen:			
Leningen en kredieten van Rabobanken	4.160	-1.310	9.500
Leningen en kredieten overige banken	- 30	-1.940	1.820
Overig lang krediet	1.840	2.660	1.040
Totaal op lange termijn	5.970	- 590	12.360
Totaal op korte termijn	- 980	760	-2.680
Totaal mutaties vreemd vermogen	4.990	170	9.680
Totaal financieringsmiddelen	51.610	60.910	42.560

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktie-middelen, en de liquiditeiten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Investerings in bedrijf:			
Grond (in exploitatie)	490	830	160
Bedrijfsgebouwen	1.020	1.010	1.020
Glasopstanden	1.740	270	3.170
Verwarmingsinstallaties	50	70	20
Overige installaties	2.360	1.300	3.400
Machines en werktuigen	9.470	7.400	11.480
Plantopstanden en bloembollenkraam	4.560	2.500	6.580
Betaling op lopende investeringen	3.740	8.270	- 670
Overige inventaris	1.340	1.670	1.030
Vee	3.030	130	5.840
Totaal	27.800	23.450	32.040
minus: desinvesteringen	5.880	2.310	9.360
waarvan vee	(4.170)	(770)	(7.460)
Totaal bruto-investeringen	21.920	21.140	22.680
Investerings en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)			
Deelnemings	180	40	330
Leningen u/g	40	- 30	110
Woningen	3.110	4.580	1.670
Overige beleggingen	- 630	- 830	- 440
Totaal	2.700	3.760	1.670
Totaal van investeringen en beleggingen	24.620	24.900	24.350
Mutaties in overige produktiemiddelen			
Veldinventaris	590	280	890
Voorraad materialen e.d.	600	1.390	- 180
Totaal	1.190	1.670	710
Mutaties in liquiditeiten			
Voorraad produkt en vorderings	23.940	33.250	14.890
Effecten	- 280	- 600	40
Spaarrekenings e.d.	2.410	-1.320	6.040
Kas, lopende rek. banken en postgiro	- 270	3.010	-3.470
Totaal	25.800	34.340	17.500
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in overige produktiemiddelen en liquiditeiten	51.610	60.910	42.560

Bijlage 10. Balans per 31 december 1980 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Boekw. slijtende duurz.prod.middelen in % v.d. nieuwwaarde per 1-1-1980	41	39	45
Idem per 31-12-1980	39	36	43
Activa			
Duurzame produktiemiddelen			
Grond in exploitatie	193.770	191.900	195.600
Bedrijfsgebouwen	56.800	64.890	48.930
Glasopstanden	4.700	5.020	4.380
Verwarmingsinstallaties	3.210	1.240	5.130
Overige installaties	14.410	12.200	16.560
Machines en werktuigen	35.270	36.290	34.280
Plantopstanden en bloembollenkraam	11.970	10.490	13.410
Betalingen op lopende investeringen	4.100	8.270	30
Overige inventaris	15.350	22.510	8.380
Vee	740	230	1.240
Totaal	340.320	353.040	327.940
Overige produktiemiddelen			
Veldinventaris	3.820	3.590	4.040
Voorraad materialen e.d.	4.270	4.700	3.860
Totaal	8.090	8.290	7.900
Liquiditeiten			
Voorraad produkt en vorderingen	58.030	77.760	38.850
Effecten	2.140	3.660	650
Spaarrekeningen e.d.	37.420	52.420	22.830
Kas, lopende rek. banken en postgiro	11.960	14.330	9.660
Totaal	109.550	148.170	71.990
Overige bezittingen			
Woningen	177.050	182.420	171.830
Deelname veilingen e.d.	2.300	2.660	1.950
Leningen u/g	1.050	1.730	400
Diverse	4.190	5.310	3.090
Totaal	184.590	192.120	177.270
Totaal activa	642.550	701.620	585.100
Passiva			
Vreemd vermogen	165.090	171.030	159.310
Eigen vermogen	477.460	530.590	425.790
Totaal passiva	642.550	701.620	585.100
Eigen vermogen in % van het totaal- vermogen	74	76	73

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1980 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Vreemd vermogen op lange termijn			
Leningen van Rabobanken	106.800	92.550	120.650
Leningen van overige banken	5.870	9.040	2.790
Leningen van familieleden	22.930	33.510	12.630
Leningen van overige particulieren	1.500	3.010	30
Kredieten van Rabobanken	8.370	9.640	7.130
Kredieten van overige banken	770	1.250	300
Overig lang krediet	7.640	11.350	4.050
Totaal	153.880	160.350	147.580
Vreemd vermogen op korte termijn			
Te betalen omzet- en loonbelasting	690	660	730
Te betalen kosten	7.890	8.270	7.510
Te betalen investeringen	1.380	1.130	1.630
Overig kort krediet	1.250	620	1.860
Totaal	11.210	10.680	11.730
Totaal vreemd vermogen	165.090	171.030	159.310
Vreemd vermogen in % van het totaal- vermogen			
	26	24	27
Vermogensvergelijking			
Eigen vermogen per 31-12-1979	494.490	535.880	454.250
Toetreding firmanten	160	320	-
Herwaardering a.g.v. prijsstijging	- 38.190	- 42.770	- 33.740
Herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie	- 1.640	- 2.040	- 1.250
Correcties op de balans per 31-12-1979	- 940	-	- 1.850
Eigen vermogen per 1 januari 1980	453.880	491.390	417.410
Mutaties eigen vermogen in 1980	23.580	39.200	8.380
Eigen vermogen per 31-12-1980	477.460	530.590	425.790

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1980

(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Solvabiliteit	%	%	%
Negatief	1	1	-
0 - 10	-	-	-
10 - 20	1	-	1
20 - 30	-	-	-
30 - 40	7	4	9
40 - 50	6	4	7
50 - 60	6	3	9
60 - 70	13	19	8
70 - 80	13	20	7
80 - 90	21	10	32
90 - 100	32	39	27
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totale vermogen (ongewogen)	76	77	74
Standaardfout	2,7	3,9	3,8

Bijlage 13. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1980 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Kas, lopende rek. banken en postgiro	11.960	14.330	9.660
Spaarrekeningen e.d.	37.420	52.420	22.830
Effecten	2.140	3.660	650
Voorraad produkt en vorderingen	58.030	77.760	38.850
Voorraad materialen e.d.	4.270	4.700	3.860
Veldinventaris	3.820	3.590	4.040
A. Totaal aan middelen	117.640	156.460	79.890
Te betalen omzet- en loonbelasting	690	660	730
Te betalen kosten	7.890	8.270	7.510
Te betalen investeringen	1.380	1.130	1.630
Overig kort krediet	1.250	620	1.860
B. Totaal vreemd vermogen op korte termijn	11.210	10.680	11.730
Saldo (A - B)	106.430	145.780	68.160
Idem in % van de kosten	54	75	34

Bijlage 14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in % van de kosten

(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	60	29	31
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief	3	3	3
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	9	-	17
10 - 30% " " "	26	24	28
30 - 50% " " "	16	10	22
50 - 70% " " "	18	20	15
meer dan 70% van de jaarkosten	28	43	15
Totaal	100	100	100

Bijlage 15. Bedrijfsresultaten (gem. per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gem. per ondernemer) in de jaren 1977 tot en met 1980 1)

	1977	1978	1979 ²⁾	1979 ³⁾	1980
Aantal bedrijven	54	48	47	47	60
Aantal ondernemers	81	73	71	71	84
Opp. staand glas (are)	4	4	8	8	4
Opp. opengrondstuinbouw (are)	614	709	632	632	746
Arbeidsbezetting in manjaren	2,77	2,88	2,86	2,86	2,80
Kosten	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Arbeidskosten ⁴⁾	74,7	81,9	83,5	83,5	90,4
Rentekosten	12,5	14,4	17,4	15,8	20,6
Afschrijvingen ⁴⁾	14,5	15,7	17,6	15,3	23,0
Energiekosten	1,5	1,8	3,1	3,1	3,6
Overige kosten	45,1	50,4	52,1	52,1	60,4
Totale kosten	148,3	164,2	173,7	169,8	198,0
Opbrengsten					
Tuinbouwprodukten	106,3	111,5	125,0	125,0	154,0
Overige opbrengsten	11,2	12,0	14,0	14,0	17,7
Totale opbrengsten	117,5	123,5	139,0	139,0	171,7
Ondernemersoverschot	-30,8	-40,7	-34,7	-30,8	-26,3
Idem in % van de kosten	- 21	- 25	- 20	- 18	- 13
Perc. winstgevende bedrijven	12	4	9	12	22
Inkomen en besparing (per ondernemer)					
Arbeidsopbr. v.d. ondernemer	17,0	12,6	18,4	21,3	30,2
Ondernemersinkomen	23,7	19,0	26,6	28,3	37,6
Gezinsinkomen uit bedrijf	30,3	26,3	33,5	35,2	46,8
Totaalinkomen	38,7	35,9	45,0	46,7	57,9
Premie volksverzekeringen	3,9	5,7	5,5	5,5	4,3
Premie vrijw. verzekeringen	3,0	3,1	3,3	3,3	4,2
Persoonlijke belastingen	8,5	10,8	4,8	4,8	1,7
Betaalde arb.kosten gezinsl.	0,9	0,7	0,6	0,6	0,5
Overige gezinsbesteding	26,5	26,9	29,3	29,3	34,3
Totaal van gezinsbesteding	42,8	47,2	43,5	43,5	45,0
Besparing	-4,1	-11,3	1,5	3,2	12,9
Id. in % v.h. totaalinkomen	- 11	- 32	3	7	22
Perc. ondernemers met (positieve) besparing	44	23	43	43	64

1) Met ingang van 1980 is de steekproef vernieuwd.

2) Voor toepassing WIR.

3) Na toepassing WIR.

4) Minus subsidie.

Bijlage 16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1977 t/m 1980 1) (gemiddeld per bedrijf

	1977	1978	1979 ²⁾	1979 ³⁾	1980
Aantal bedrijven	54	48	47	47	60
Beschikbaar gekomen financ.midd.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Besparing	-5,6	-15,5	2,0	4,3	16,8
Overige mutaties in het eigen vermogen	5,2	6,4	9,1	5,9	6,8
Totaal mutaties eigen verm. ⁴⁾	-0,4	-9,1	11,1	10,2	23,6
Afschrijvingen	14,5	15,7	17,6	15,3	23,0
Totaal eigen financ.middelen	14,1	6,6	28,7	25,5	46,6
Totaal mutaties vreemd vermogen	17,8	18,7	13,8	13,8	5,0
Totaal financieringsmiddelen	31,9	25,3	42,5	39,3	51,6
De aanwending v.d. financ.midd.					
Bruto-investeringen	29,5	30,9	25,0	21,8	21,9
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)	10,6	7,3	5,3	5,3	2,7
Mutaties in liquiditeiten, voorraad materialen e.d.	-8,2	-12,9	12,2	12,2	27,0
Totaal invest. en beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	31,9	25,3	42,5	39,3	51,6
Balans per 31 december					
Activa					
Duurzame produktiemiddelen	267,1	338,3	341,0	321,0	340,3
Liquiditeiten, voorraad materialen e.d.	101,7	93,3	99,9	99,9	117,7
Overige bezittingen	96,5	127,4	139,6	139,6	184,6
Totaal activa	465,3	559,0	580,5	560,5	642,6
Passiva					
Vreemd verm. op lange termijn	67,5	87,8	84,5	84,5	153,9
Vreemd verm. op korte termijn	7,4	11,2	9,4	9,4	11,2
Totaal vreemd vermogen	74,9	99,0	93,9	93,9	165,1
Eigen vermogen	390,4	460,0	486,6	466,6	477,5
Totaal passiva	465,3	559,0	580,5	560,5	642,6
Eigen verm.in % v.h.totaalverm.	84	82	84	83	74
Liquiditeit op korte termijn					
Liquiditeiten, voorr.mater. e.d.	101,7	93,3	99,9	99,9	117,6
Vreemd verm. op korte termijn	7,4	11,3	9,4	9,4	11,2
Saldo	94,3	82,0	90,5	90,5	106,4
Idem in % van de kosten	64	50	52	53	54

1) M.i.v. 1980 is de steekproef vernieuwd.

2) Voor toepassing WIR.

3) Na toepassing WIR.

4) Excl. herwaardering.

Bijlage 17. Algemene toelichting

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 8% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover respectievelijk 2,5% en 11,25% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de waarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- 81% van de bedrijven valt onder de "Landbouwregeling", dit betekent dat van deze bedrijven de kosten, de investeringen en de opbrengsten inclusief omzetbelasting zijn opgenomen. 19% van de bedrijven heeft gekozen voor het "ondernemerschap" in de zin van de Wet op de omzetbelasting, dat betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de investeringen en de opbrengsten exclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De waardeestijging van jonge plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen. Bij de vaststelling van deze normen is rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie op de zogenaamde "insteekkosten".
- De mutaties in de veldinventaris zijn (per saldo) onder de overige opbrengsten geboekt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

Ondernemersoverschot in % van de kosten

Het ondernemersoverschot in % van de kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Arbeidsopbrengst, inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1980 ontvangen rentesubsidie.

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

Bijlage 17 (vervolg)

- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de investerings-subsidie, erfenissen en/of schenkingen, koerswinsten of -verliezen op effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen.
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing.

De balans

1. De activa

- De grond is gewaardeerd op f 32.500,- tot f 60.000,- per hectare (prijspeil 1980).
- de duurzame slijtende produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de herbouwwaarde.
- Voor de waardering van de plantopstand en de veldinventaris is gebruik gemaakt van kostprijsgegevens van het LEI.
- Met de vordering van WIR-premie is rekening gehouden.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen.
- De waarde van de voorraad produkt is ontleend aan de bruto-opbrengsten welke in 1981 van de oogst 1980 zijn verkregen, onder aftrek van de afleveringskosten.

2. De passiva

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in: vreemd vermogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn.
Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 241 : Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1979
- No. 244 : Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1979 (oogst 1979/1980)
- No. 246 : Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1979
- No. 250 : Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1980
- No. 251 : Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeelt onder glas in Nederland over 1980
- No. 255 : Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1980
- No. 257 : Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1980
- No. 259 : Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o., Midden-Betuwe, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg over 1980/81
- No. 269 : Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1980